

Zprávy jednotlivých vyučujících SZŠ a VZŠ o implementaci multikulturního ošetrovatelství do výuky ve stávajícím studijním plánu oboru všeobecná sestra

SZŠ Vyškov

Hodnocení zapojení školy do projektu „ Multikulturní ošetrovatelství “

Mgr. Jarmila Klementová, SZŠ Vyškov

Střední zdravotnická škola Vyškov se zapojila do projektu multikulturního ošetrovatelství a jeho výuky na SZŠ a VZŠ. Tato výuka byla zařazena do tematických plánů v jednotlivých ročnících dle návrhu ve vzorových tematických plánech. Jako nepovinný předmět se nám jej již nepodařilo zařadit a o kroužek multikulturního ošetrovatelství nebyl mezi žáky druhých ročníků zájem, jelikož je zařazen kroužek sportovních her (plavání). Dalším důvodem je i ten, že žáci mají každý den odpolední vyučování.

Každý odborný vyučující byl seznámen s textem o multikulturním ošetrovatelství, má jej k dispozici ve svém počítači, CD je k dispozici u vedoucí praktického vyučování Mgr.Klementové, stejně tak s ním mohou pracovat žáci naší školy v rámci vyučovacích hodin jednotlivých předmětů i ve svém volném čase v počítačové učebně, kde je text volně k nahlédnutí.

Odborní vyučující zařadili jednotlivá témata do svých učebních plánů, informace čerpali jednak z dodaného textu, zapojili do získávání informací studenty, ať už samostatně nebo při společné výuce. Ve velké míře byl k získávání informací používán Internet, dále oblastní knihovna, byla navázána spolupráce s naší bývalou studentkou Bc.Gabrielou Dvořákovou, která v rámci své bakalářské práce zkoumala multijazykové dorozumívání s pacienty. Tento problém byl přiblížen žákům 2.- 4. ročníků, kdy Bc.Dvořáková byla pozvaná do naší školy a prezentovala svoje výzkumy a zkušenosti. Protože tuto problematiku zkoumala v Nemocnici, p.o. Vyškov, navázali jsme spolupráci v rámci této problematiky jak s jednotlivými odděleními v rámci OSN, tak s Bc.Dvořákovou a své zkušenosti budeme konzultovat. V rámci výuky OSE a PSP používáme k dorozumívání kromě cizích jazyků (základních výrazů) také multijazykové karty.

K výuce je používáno frontální, skupinové vyučování, individuální přístup. Nejčastější z metod, použitých při výuce jsou: samostatná práce, výklad, rozhovor, brainstorming, diskuse v plénu, panelová diskuse, kostka, myšlenkové mapy, pětilístek, metoda INSERT, Věnov diagram, přemýšlení ve dvojicích, volné psaní, klíčová slova, skládkové učení, Roundrobin (kolem dokola), metoda ano – ne a veškeré metody sloužící ke kreativnímu myšlení žáků. Samostatné získávání informací proběhlo také formou návštěvy vietnamské komunity, bylo žáky kladně hodnoceno. Této návštěvy se zúčastnila maminka jednoho ze žáků 1. ročníku jako doprovod.

V současné době v DDM při pedagogickém vzdělávacím centru probíhá projekt „ Multikulturní výchova ve škole“ pod záštitou MŠMT. Tohoto vzdělávacího semináře se účastní tři vyučující z našeho pracoviště (dvě odborné a jedna pro všeobecně vzdělávací předměty).

Dvě odborné učitelky se zúčastnily kurzu kreativního myšlení žáků, který pořádala LF v Olomouci a své získané znalosti předaly svým spolupracovníkům jednak v seminárním cvičení v rámci jarních prázdnin a jednak v otevřených hodinách, které jsou uskutečňovány jednotlivými odbornými vyučujícími jedenkrát měsíčně v rámci OSE a PSP.

Dle našeho názoru by bylo vhodné v rámci integrace naší republiky do EU a možností migrace národnostních a etnických skupin zařadit tuto problematiku ve druhém

ročníku oboru Zdravotnický asistent alespoň jako výběrově volitelný předmět. V současné nabídce tohoto oboru tam není o multikulturálním ošetrovatelství ani zmínka.

Rozbor jednotlivých tématických plánů přiložen v dalším souboru a přiložen také rozbor dotazníku uskutečněného v 1. ročníku v předmětu Ošetrovatelství.

Zpráva o realizaci projektu – Multikulturální ošetrovatelství

Vypracovala: Bc. Martina Kalábová, SZŠ Vyškov

Ošetrovatelství 2. ročník

Tématické celky: Subjektivní a objektivní příznaky, Vizita

Skupinová výuka-10 studentek

Část první

Studentky písemně odpovídaly na otázky:

- V čem se cizinci odlišují od české majority?
- S jakými problémy se může sestra setkat při poskytování ošetrovatelské péče cizincům?
- Máte zkušenosti ze svého zahraničního pobytu, kdy jste sama potřebovala ošetrovatelskou nebo zdravotní péči?

Cíl:

- Studentky si uvědomí rozdíly mezi českou a jinou národností
- Studentky si budou schopny nastítnit problémy při poskytování oš. péče cizincům.
- Studentky vyhodnotí přístup k poskytování ošetrovatelské péče v zahraničí. (dle vlastní zkušenosti)

Vyhodnocení:

- Studentky si uvědomily odlišnost pacientů „cizinců“ od českých. Poukazují na jazykovou bariéru v komunikaci. Jen jedna studentka vyslovila názor, že tato jazyková bariéra s vzrůstající znalostí světových jazyků se bude zmenšovat.
- Převládá srovnávání a poukazování na odlišnosti evropské kultury od muslimské. Toto je dáno aktuální situací v Afghánistánu a Iráku. Všeobecná informovanost o léčení iráckých dětí v Praze. Poukazují na odlišnosti ve stravování, při měření tělesné teploty (v ústech v anglosaské kultuře), problémy při vyšetřování ženy muslimky lékařem mužem. Zmiňuje se obřízka u žen nejen z v arabských zemích, ale i v Evropě. Studentky se zamýšlejí nad problémy transfúzí, potratů, porodů v domácnosti.
- Z celkem deseti dotázaných studentek jen jedna udělala zkušenost s vyhledáním zdravotní péče v cizině. Tato zkušenost byla vyhodnocena jako negativní (chování zdravotní sestry v Chorvatsku).

Závěr:

Obsah jednotlivých sdělení vycházel spíše z toho, co bylo studentkám sděleno v hodině Ošetrovatelství nebo bylo použito informací z projektu Multikulturální ošetrovatelství, s nímž byly seznámeny. Jen jedna sdělila vlastní úvahu a názor. Pokud studentky použily jiné zdroje informací, nebyly uvedeny.

Část druhá

Práce s odborným časopisem SESTRA. Vypracování referátů z vybraných článků, které pojednávají o kontaktech a působení českých zdravotních sester v zahraničí a účasti českých sester v mezinárodních projektech.

Cíl:

- Studentky si uvědomí možnosti stáží v zahraničí v rámci celoživotního vzdělávání.
- Studentky se seznámí s možností zapojit se do různých mezinárodních projektů.
- Studentky se seznámí s poskytováním ošetrovatelské péče v prostředí s jinou kulturou.

- SESTRA-2/2003 *Vaculíková, Pind'áková* -Studijní pobyt ve Finsku
- SESTRA-3/2003 *Fendrychová*-Vzpomínky na Libyi
- SESTRA-5/2003 *Kutnohorská*-Etické aspekty komunikace v multikulturním oš.přístupu
- SESTRA-6/2003 *Dlouhá*- Měsíční stáž českých studentek v rakouském Hall in Tirol
- SESTRA-7-8/2003 *Dostůrová*-Erasmus/Sokrates v Řecku
- SESTRA-7-8/2003 *Lounová, Vlachová*- Práce sestry v Jihoafrické republice

- Vytvoření panelového sdělení o zásadách komunikace sestry s cizinci. Tento panel bude celoročně umístěn v učebně Ošetrovatelství, bude použit v náviku komunikativních dovedností při výuce ošetrovatelství.

Vyhodnocení:

Všechny studentky pracovaly samostatně. Se svým sdělením seznámily spolužačky v hodině Ošetrovatelství. Panelové sdělení je umístěno na viditelném místě ve třídě.

Ošetrování nemocných 4.ročník

Tématický celek: OP u umírajícího, příjem pacienta na oddělení

Skupinová výuka

Část první

Studenti odpovídali na otázky:

- V čem se cizinci odlišují od české majority?
- S jakými problémy se může setra setkat při poskytování ošetrovatelské péče cizincům?
- Máte zkušenosti ze svého pobytu v zahraničí, kdy jste sami potřebovali ošetrovatelskou nebo léčebnou péči?

Cíl:

- Studenti si uvědomí rozdíly mezi českou a jinou národností.
- Studenti si budou schopni nastítnit problémy při poskytování oš. péče cizincům.
- Studenti vyhodnotí přístup k poskytování ošetrovatelské péče v zahraničí (dle vlastní zkušenosti).

Vyhodnocení:

- Ekonomická rozdílnost kultur, rozdílnost úrovně zdravotní péče, různé postavení sestry a lékaře v té dané zemi.
- Pacienti nemusí souhlasit s léčebným postupem, protože v jeho zemi pracují zdravotníci jiným způsobem. V jedné odpovědi se objevila zmínka o dobrém vycházení s rómským

pacientem. Problémy, s nimiž se setra může setkat - pacient nerozumí, nechce spolupracovat, odmítá léčebné a ošetrovatelské výkony.

- Zkušenosti ze zahraničí uvádí jedna studentka – hospitalizace v SRN. Tato zkušenost byla kladná.

Část druhá

Studenti se seznámili se světovými náboženstvími:

- Buddhismus.
- Islám.
- Křesťanství-katolické, pravoslavné, protestantské.

Vyhodnocení:

Ve svých sděleních se studenti zmiňují o vývoji zdravotní péče v antickém Řecku, Egyptě, Palestině. Připomínají obřízku u Židů i v Islámu. Problém potratů v katolické církvi, tato církev akceptuje transplantaci orgánů, všeobecné přijetí medicínských procedur, odmítá euthanázii, doprovází umírající. Studenti se zmiňují o křtu ohrožených novorozenců. Křtít může ve zvláštních případech příslušník katolické církve, kterým může být sestra i lékař. Vše musí zapsat do dokumentace. Buddhismus prezentují jako filozofii, která je založena na meditačních technikách a má úctu ke všemu živému. Svědci Jehovovi nosí u sebe průkazku, která obsahuje sdělení pro zdravotníky, že odmítají přijmout transfúzi. Islámští Sunnitě odmítají vepřové maso, nepijí alkohol ani nejí jídla, kde je alkohol použit. Mohou jíst maso z ryb, které mají šupiny. Odmítají pitvu zemřelých. Adventisté sedmého dne provozují síť prodejen se zdravou výživou a kosmetikou, vyhýbají se určitým lékům, když nejsou vážně nemocni.

Zkušenosti studentů 4.ročníku z OSN na interním oddělení nemocnice ve Vyškově:

- Studenti se setkali na oddělení s přítomností katolického kněze, který přišel navštívit nemocného, u něhož si jedna ze studentek vypracovávala ošetrovatelskou dokumentaci a realizovala ošetrovatelský proces.
- Studentka vyslechla stížnost klienta, že před ním na jeho lůžku ležel cizinec, který měl průjem a proto trpí průjmem i on.
- Studenti se seznámili s obrázkovými multijazykovými kartami ke komunikaci s cizincem na oddělení. Tyto karty nebylo možno použít, protože byly nalepeny po čtyřech kusech na papíře formátu A 4 . Celá sada karet není na ošetrovací jednotce volně dostupná .

Vyhodnocení :

Studenti se částečně teoreticky i prakticky seznámili s růzností kultur a náboženství, s nimiž se mohou setkat v nemocnicích v České republice. Dokázali přirozeným způsobem reagovat na přítomnost kněze na oddělení. Různá náboženství u svých klientů berou bez předsudků.

Část třetí

Studentům byl zadán úkol seznámit se s rituály jednotlivých náboženství

Cíl:

- Studenti si uvědomí různé formy rituálů, s nimiž se mohou setkat při ošetrování klientů, kteří se hlásí k určité formě náboženství.

Vyhodnocení:

Studenti se nejčastěji zmiňují o formách a způsobech modliteb, o způsobech iniciačních obřadů, postech, způsobu přípravy potravy .Upozorňují na to, že některé iniciační obřady mohou být prováděny i v nemocnici.

Celkové shrnutí:

Myslím si, že tato práce se studenty měla smysl, protože si uvědomili, s jak odlišnými postoji pacientů se mohou setkat.

Často mezi sebou i se mnou jako s učitelkou živě debatovali o svých vlastních zkušenostech, kdy se setkali s projevy náboženského života u klientů na OSN v nemocničním zařízení.. Celý projekt se setkal se zájmem a studentům se umožnilo přemýšlet o jiných kulturních i náboženských životních stylech.Téma celého projektu je voleno velice dobře, protože vede studenty k většímu životnímu rozhledu a k toleranci vůči odlišným kulturám a náboženstvím.

ZPRÁVA O ČINOSTI V OBLASTI „MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA “

Vypracovala: Šárka Trávníčková, odborná učitelka SZŠ Vyškov

OSN 4.ročník

Ošetrovatelský proces u pacientů/ klientů na ORL oddělení

V předmětu OSN jsme se se studenty zabývali otázkami multikultury, které se týkají především ošetrovatelské problematiky. Žáci si nejprve zjišťovali informace o rozlišenostech mnohých národností a náboženství. Z těchto údajů vycházeli při zpracovávání seminárních prací s tematikou obyčejů a zvyků různých národností a etnických skupin.Každý student dostal zadanou národnost nebo etnickou skupinu, zpracoval dostupné informace, které jsme poté společně rozebírali a doplňovali. Při teoretických hodinách OSN jsme se proto dozvěděli spoustu zajímavostí např. ze života Rómů, Ukrajinců, Arabů, ale i dalších národností. Čerpáno bylo z Internetu, encyklopedií, periodik a jiných mediálních prostředků

Dále jsme k jednotlivým onemocněním přiřazovali choroby s vyšším a s nižším výskytem u určitých etnických a kulturních skupin.

Vyskytla se nám také možnost uvést získané vědomosti do praxe, protože na oddělení ORL, na kterém probíhala naše výuka, bylo hospitalizováno několik rómských spoluobčanů. Studenti s nimi pracovali v rámci ošetrovatelského procesu dle jejich zvláštností a kultury. Pochopili také jejich chování a přístup k léčbě a ošetrovatelské péči.

OSE 2.ročník

Tématický celek: Subjektivní a objektivní příznaky

Ve 2. ročníku v předmětu OSE cvičení jsme se při probírání učiva o objektivních a subjektivních příznacích zabývali odlišnostmi kulturního a individuálního prožívání u jednotlivých etnických skupin a národností pacientů/klientů.

Zařazení multikulturní výchovy v předmětech OSE a OSN
Zpracoval: Bc. Jaroslav Špelda, SZŠ Vyškov

OSE 2. ročník

Tématický celek: Sledování fyziologických funkcí, vizita, první pomoc

- v jednotlivých tématech se zastavujeme u odlišnostech v přístupu zdravotní sestry ke klientům vybraných kultur a národnostních skupin
 - náboženské skupiny (př. Židé, Muslimové, Jehovisté, Adventisté...)
 - národnostní menšiny (Rómové, Arabové, Vietnamci...)
 - hnutí (Vegetariáni, vegani...)
- pomocí nonverbální komunikace
 - pomocí obrázků, piktogramů sestavit požadované sdělení
 - pomocí gest předat základní sdělení

OSN 3. ročník

- ve skupině využíváme přítomnost studentky kazašské národnosti, která nás seznamuje s odlišnostmi našich kultur
- zkoumáme prakticky naši schopnost domluvit se s cizinci při OSN na oddělení nemocnice Vyškov (Slováci, Vietnamci, Ukrajinci, Jugoslávci a jiní – použití jazykových znalostí z výuky ANJ, NEJ a pomocí karet pro dorozumívání).
- snažíme se zjistit prožívání nemoci (bolesti) u spoluobčanů jiné národnosti, jiné víry (škála bolesti – kresba).
- snažíme se o pochopení klientů věřících a hledáme správnou cestu komunikace s nimi
- snažíme se o pochopení hierarchie potřeb těchto klientů

Zařazení multikulturní výchovy v předmětech OSE a OSN
Zpracovala: Silvie Vašková, odborná učitelka SZŠ Vyškov

OSE teorie 1. ročník

Tématický celek: Ošetrovatelský proces

- v jednotlivých tématech se zastavujeme u odlišnostech v přístupu zdravotní sestry ke klientům vybraných kultur a národnostních skupin,
 - náboženské skupiny (př. Židé, Muslimové, Jehovisté, Adventisté...),
 - národnostní menšiny (Rómové, Vietnamci...),
 - hnutí (Vegetariáni, vegani...),
- pomocí neverbální komunikace,
 - pomocí obrázků, piktogramů sestavit požadované sdělení,
 - pomocí gest předat základní sdělení,
- pracovali jsme na multikulturní hře, třída se rozdělila do 4 skupin : Němci, Ukrajinci, Češi a Vietnamci, zjišťovali nejprve zeměpisné a hospodářské údaje a později zvyky a obyčeje, kulturní hodnoty, svátky

Multikulturní hra

Vietnamci	Ukrajinci
Němci	Češi

1. poloha státu, hlavní město 2. přibližný počet obyvatel 3. charakteristika národa 4. povaha obyvatel 5. kulturní zvyklosti 6. klady národa	<u>doporučené zdroje informací:</u> 1) Internet – www.stranky jednotlivých etnik 2) Atlas světa 3) encyklopedie 4) tisk – odborný i populárně naučný 5) televize 6) zeměpis – znalosti ZŠ 7) občanská nauka – znalosti ZŠ + SŠ 8) informace získané přímo od národnostních skupin
---	--

OSE cvičení 1.ročník

Tématický celek: Ošetřovatelský proces

- v jednotlivých tématech se zastavujeme u odlišnostech v přístupu zdravotní sestry ke klientům vybraných kultur a národnostních skupin (sběr informací, oš. anamnéza, oš. diagnóza, plánování oš. péče, hodnocení z pohledu klienta a sestry).
- procvičování
 - komunikace s cizincem
 - průzkum mezi veřejností, zda by dokázala vysvětlit cizinci cestu do nemocnice (odpovídalo 20 respondentů, pracovaly 2 skupiny studentů po 5 žácích, výsledek nebyl příliš uspokojivý, vysvětlit cestu by dokázali 4 respondenti).

Multikulturní ošetřovatelství - dotazník

Prosím o vyplnění následujících dotazů v rámci projektu Multikulturní ošetřovatelství. Děkuji.

- 1) Charakterizujte multikulturní ošetřovatelství:
- 2) Charakterizujte transkulturní ošetřovatelství :
- 3) Jaký je rozdíl mezi multikulturním a transkulturním ošetřovatelstvím ?
- 4) Jaké vidíte výhody multikulturní péče ?
- 5) Jaké jsou výhody transkulturní péče ?

- 6) Jaké znáte menšiny žijící u nás ?
- 7) Které menšiny se bez problémů včleňují do naší společnosti :
- 8) Které menšiny se mají problémy včlenit se do naší společnosti :
- 9) Jak Vaše okolí vnímá cizince ?
- 10) Myslíte si, že by zdravotní sestra měla umět cizí jazyk ?
- 11) Dokázali byste se domluvit s cizincem ?
([Vyhodnocení – viz Microsoft excel příloha](#))

Zhodnocení dotazníku

Z dotazníku vyplývá, že studenti ví, co výrazy značí a dokáží definovat multikulturní a transkulturní ošetrovatelství. Uvědomují si výhody i nevýhody péče o příslušníky jiných národů. Jako výhodu multikulturní péče vidí poznání jiných oš. způsobů a u transkulturní péče je výhodou více informací o dané menšině. Uvědomují si, jaké menšiny žijí v naší republice, jaké nevýhody a problémy či naopak klady nám přináší soužití s těmito menšinami. Nejmenší problémy se začleněním mají podle studentů občané slovenské národnosti a nejvíce problematickou vidí rómskou populaci. Pohled na cizince a chování k nim se liší podle národnosti cizinců, někdy studenti neví, co od nich mohou čekat. Z dotazníku plyne, že chceme mít sestry vzdělané a proto by měly znát cizí jazyk. Naši studenti by se s cizincem domluvili nejen slovy ale i pomocí nonverbální komunikace.

OSN 3.ročník

Ošetrovatelský proces u pacientů na chirurgickém oddělení

- zkoumáme naše praktické schopnosti domluvit se s cizinci při OSN na oddělení, (Slováci, Vietnamci, Ukrajinci a jiní),
- snažíme se zjistit prožívání nemoci (bolesti - škálování) u spoluobčanů jiné národnosti, jiné víry,
- snažíme se o pochopení klientů věřících a hledáme správnou cestu komunikace s nimi.

Hodnocení aplikace multikulturního ošetrovatelství do výuky studentů SZŠ Zpracovala: Bc. Lenka Wasserburgerová, SZŠ Vyškov

Ošetrovatelství teorie 4.ročník

Tematický celek: Ošetrovatelský proces u klientů/pacientů v terénní a domácí péči

Studenti 4. ročníků seřazení do dvojic si vyhledávali na počítačích informace o národnostech a kulturách žijících na území ČR. Každá dvojice vypracovala přehled charakteristických rysů Rómů, Ukrajinců, Vietnamců, Židů atd. Poté přednesli spolužákům tyto informace a odpovídali na případné dotazy.

Další hodinu jsme stejnou formou zpracovali informace o nejrozšířenějších náboženstvích. Studenti pochopili podstatu víry křesťanské – římskokatolické, pravoslavné, protestantské, dále např. Judaismus, Islám. Studenti se často podívovali nad zvyklostmi a zásadami, které platí v různých náboženstvích a kladli dotazy k tématu. Projevila se nutnost

znalostí zvyklostí z jednotlivých oblastí náboženství a etnik z pohledu zdravotnického pracovníka při styku s těmito klienty v první linii v rámci ošetrovatelské péče

Doporučovala bych, aby se pro průběžné upevňování vědomostí o multikulturním ošetrovatelství prováděly se studenty testy, které by osvěžovaly vědomosti a zároveň studenty motivovaly a aktivizovaly k problematice multikulturní ošetrovatelství.

Multikulturní ošetrovatelství – hodnocení zařazení do výuky

Zpracovala: Mgr.Petra Vanderková, SZŠ Vyškov

OSE teorie, cvičení 1.ročník

Tématický celek: Ošetrovatelský proces

Problematikou multikulturního ošetrovatelství jsem se se studenty zabývala v hodinách Ošetrovatelství.

Studenti vypracovali referát „Co si představuji pod pojmem multikulturní ošetrovatelství“. Dále jsem studenty rozdělila do skupin a každá ze skupin si vybrala nějaký národ a snaží se vyhledat nejrůznější informace a odchylky od naší kultury. V celé třídě jsme o problematice diskutovali, studenti zkoušeli hraní rolí různých kultur a přístupu zdravotnických pracovníků k odlišnostem. V této práci stále pokračujeme, do konce školního roku se budeme snažit postihnout co nejvíce národností a kultur. V hodinách Ošetrovatelství – cvičení jsme se také snažili využít karty, které se týkají různých činností a problémů, se kterými se může člověk při hospitalizaci setkat (piktogram určité činnosti a označení v 6 jazycích).

OSN 3. ročník

Tématický celek: Ošetrovatelský proces u pacientů na chirurgickém oddělení

Se studentkami 3. ročníku jsme si prakticky vyzkoušely práci s klientem ruské národnosti. Komunikace byla dobrá, klient se necítil omezen jazykovou bariérou, informace od personálu byly pro něj dostačující. Vzhledem k tomu, že sestry na oddělení měly povinnou výuku ruštiny, tyto jazykové dovednosti využily, také pacient se snažil mluvit částečně česky. Studentky mluvily česky, snažily se zřetelně vyslovovat a čekaly na zpětnou vazbu, zda jim pacient rozuměl, také informace opakovaly vícekrát, snažily se používat ANJ a NEMJ. Při nedostatku porozumění použily jazykové karty, určené k dorozumívání s cizinci.

Závěr:

Domnívám se, že problematika multikulturního ošetrovatelství pro studenty 1. ročníku je velmi složitá, protože část studentů si nedovede práci zdravotní sestry představit ani při péči o české klienty. Myslím si, že by tato problematika byla vhodná spíše pro studenty vyšších ročníků, kteří mají konkrétní představy o potřebách klientů ve zdravotnickém zařízení. Této problematice by se měly věnovat sestry ve zdravotnických zařízeních, jistě by bylo vhodné jejich proškolení. Na některých odděleních již dříve sestry využívaly například tabulky s písmeny, fixy a papíry, aby pacient mohl nakreslit, co potřebuje.

Zařazení témat multikulturního ošetrovatelství do výuky Psychologie a pedagogiky

Zpracovala: Mgr. Zuzana Jirešová

Psychologie a pedagogika 4.ročník

Zařazeno v tématech: Opakování ze 3. ročníku

– Psychologická problematika handicapovaných.

- Psychologická problematika stáří, umírání a smrti.

- Komunikace.

V předmětu psychologie ve 4. ročníku jsem zatím zařadila problematiku multikulturního ošetřovatelství do hodin určených pro opakování učiva 3. ročníku.

Konkrétně : K celku věnovanému psychologické problematice handicapovaných si studenti vypracovali úkol na téma vliv sociokulturního prostředí , etnických a náboženských odlišností na psychiku handicapovaných a jejich integraci do společnosti. Představovala jsem si konkrétní údaje, zahrnující především přístup různých společností, společenských a náboženských skupin k handicapovaným spoluobčanům. (Jako příklad jsme si ve škole uvedli různé přístupy známé z historie, starověkou Spartou počínaje a nedávnou minulostí a současností v našich podmínkách konče.) Oproti mému očekávání pojali studenti tento úkol spíše jako obecnou úvahu na dané téma.

S dosti podobným výsledkem jsem se setkala i při zadání úkolu k tematickému celku stáří, umírání a smrti.

I když zde se již objevovaly i konkrétní údaje, týkající se rozdílného pojetí umírání, smrti a představy posmrtného života především v souvislosti s různými náboženskými směry. (Studentky čerpaly z publikace Ošetřovatelstvo autorek Kozierová, Erbová, Olivierová.)

Úspěšnější , možná proto, že praktické, bylo zařazení do celku Komunikace. Ke cvičení jsme používali jednak připravených komunikačních piktogramů, jednak (protože s těmi pracovali již v Ošetřovatelství cvičení) dalších možností neverbální komunikace s cizincem v rámci nemoci, hospitalizace a oš. procesu.

Zhodnocení: Musím konstatovat, že vzhledem k dosud krátkému časovému úseku i k nízké hodinové dotaci předmětu PSP ve 4.ročníku se mi v rámci multikulturního ošetřovatelství zatím nepodařilo dosáhnout větších výsledků. Pozitivně hodnotím ochotu a určitou samozřejmost , se kterou studentky k těmto tématům přistupují. Negativně to, že tato připravenost je zatím velmi obecná a abstraktní, chybí konkrétní vědomosti

Zpráva o činnosti v oblasti „multikulturní výchova“ Zpracovala: Jiřina Matochová, odborná učitelka SZŠ Vyškov

OSE teorie 4. ročník

V předmětu OSE cvičení 4.ročník jsme se se studenty zabývali otázkami multikultury, které se týkají především ošetřovatelské problematiky u různých etnik např. Rómů, Asiatů, Ukrajinců, Arabů. K jednotlivým onemocněním jsme přiřazovali choroby s vyšším a nižším výskytem, popř. jejími projevy. Využívali jsem karty pro multikulturní dorozumívání, které se nám osvědčily na OSN 4. ročníku v nemocnici Vyškov, kdy na chirurgii byl hospitalizován ukrajinský státní příslušník.

OSE cvičení 1. ročník

Tematický celek: Ošetřovatelský proces

V prvním ročníku OSE cvičení jsme využívali karty pro multikulturní dorozumívání v ošetřovatelském procesu.

Tematický celek: Úprava lůžka

Žákyně procvičují anglosaský styl úpravy lůžka.

APLIKACE MULTIKULTURNÍHO OŠETŘOVATELSTVÍ DO VÝUKY **Zpracovala : Mgr. Jana Tóková, SZŠ Vyškov**

OSE teorie 3. ročník

Tématický celek: Ošetřovatelský proces na interním oddělení

V průběhu vyučování Ošetřovatelské teorie ve III. ročníku (tématický celek: Ošetřovatelský proces na interním oddělení) jsme do výuky aplikovali formou skupinové a samostatné práce některé z témat vztahující se k multikulturnímu ošetřovatelskému procesu. Jednalo se o otázky minorit žijících na území ČR a výskytem určitých nemocí u těchto skupin (Rómové – vyšší výskyt hepatitidy A, průjmových onemocnění; Indové – méně časté vředové onemocnění, biliární koliky atd.). Další důraz byl kladen na komunikaci s lidmi, kteří neovládají český jazyk, pomocí názorných kartiček určených pro multikulturní dorozumívání. Při skupinové práci studenti samostatně vypracovali seminární práce, ve kterých se zamýšleli nad přístupem k lidem z různých religiozních skupin. Nad zjištěnými fakty se pak diskutovalo. Velký zájem vzbudila otázka podání – nepodání transfuze lidem, kteří se hlásí k svědkům Jehovovým.

Studenti dané informace získali z doporučené literatury, Internetu, knih, časopisů, ale i z vlastní zkušenosti.

SZŠ a VZŠ Karlovy Vary

Zpráva o projektu: Překonávání kulturní a komunikačních bariér při péči o pacienty odlišných etnik a kultur

Mgr. Jindra Bursová

Z důvodu transformace zdravotnického školství je dle našeho názoru nejefektivnější otestovat implementaci „Multikulturního ošetřovatelského procesu“ ve formě samostatného předmětu.

Vzhledem k provozním možnostem naší školy (SZŠ a VZŠ Karlovy Vary) a nízkému zájmu žáků oboru všeobecná sestra o nepovinný předmět „Multikulturní ošetřovatelský proces“ jsme se rozhodli pro tento postup:

- Multikulturní ošetřovatelský proces je zařazeno do předmětu „Ošetřování nemocných“ pro žáky 3. ročníků oboru všeobecná sestra (tj. celkem 38 žáků).
- Výuka probíhá při odpolední praxi, přibližně jedenkrát za čtrnáct dní (tj. 2 vyučovací hodiny).
- Výuka probíhá dle osnov uvedených v příloze č. 1.
- Žáci v rámci těchto přednášek vypracovávají seminární práce vztahující se k multikulturnímu ošetřovatelskému procesu.
- Žáci v úvodu a na závěr tohoto předmětu vyplní dotazník, který bude zaměřen na zjištění změn postojů žáků v jejich přístupu k cizincům nejen při praxi v nemocnici, ale i v běžném životě. Součástí dotazníku jsou i otázky týkající se očekávání a závěrečné hodnocení daného předmětu. Úvodní dotazník – příloha č.2.
- Vybrané přednášky jsou realizovány ve spolupráci s Mgr. Pavlem Vaculíkem – koordinátorem pro romské záležitosti, národnostních menšin a integraci cizinců.
- Vybrané přednášky navštěvují zástupci jednotlivých menšin.
- Mezi hlavní metody výuky patří metody slovní (monologické a dialogické) a participační metody.

- K výuce jsou využívány učební texty: „Komunikace s cizinci při poskytování zdravotní péče a respektování jejich transkulturní/multikulturní odlišnosti v rámci českého právního řádu. Implementace multikulturního přístupu do výuky ošetrovatelství.“ vydané Ostravskou univerzitou a má diplomová práce „Multikulturní ošetrovatelství ve vzdělávání sester na středních a vyšších zdravotních školách“ (a literatura v ní uvedena).

Příloha č.1

MULTIKULTURNÍ OŠETŘOVATELSTVÍ

1. Charakteristika a cíle vyučovacího předmětu

Předmět seznamuje žáky se základní multikulturní terminologií. Učí žáky znát základní charakteristiky etnických, kulturních a náboženských skupin. Poskytuje základní poznatky k realizaci ošetrovatelského procesu u klientů s ohledem na jejich etnické, kulturní a duchovní specifika.

Tento předmět čerpá z těchto disciplín:

- Sociální a kulturní antropologie
- Sociologie
- Psychologie
- Politologie
- Filozofie
- Theologie
- Ošetrovatelství

Cíle:

- Umět správně používat multikulturní terminologii.
- Objasnit podstatu kultury a identifikovat charakteristiky a univerzální atributy kultury.
- Znat základní charakteristiky vybraných etnických, kulturních a náboženských skupin.
- Poukázat na vztah mezi zdravotními praktikami a ekonomickým postavením.
- Stručně popsat duchovní vývoj v různých věkových obdobích.
- Umět přizpůsobit ošetrovatelský proces s ohledem na etnické, kulturní a duchovní specifika klientů.

2. Rozpis učiva

Přehled tématických celků:

Doporučený počet hodin:

1. Úvod do předmětu multikulturní ošetrovatelství	4
2. Multikulturní terminologie	4
3. Etnické a kulturní hodnoty	10
4. Spiritualita a religiozita	8
5. Komunikace v multikulturním ošetrovatelském přístupu	4
6. Zdravotní péče o cizince v ČR	2
7. Modelové situace k procvičování	2

Celkem

34

Návrh obsahu jednotlivých tématických celků:

1. Úvod do předmětu multikulturní ošetrovatelství	4
1.1. Význam multikulturního ošetrovatelství a faktory, které ho ovlivňují	
1.2. Historický pohled na vývoj multikulturního ošetrovatelství ve světě a u nás	
1.3. Teorie kulturně shodné péče M.Leiningerové	
1.4. Model Gigerové a Davidhizarové	
1.5. Odlišné kulturní pojmání povolání zdravotní sestry	
2. Multikulturní terminologie	4
2.1. Etnikum, etnicita, etnické vědomí	
2.2. Národ, národnost, národnostní menšina	
2.3. Rasy, rasismus, xenofobie	
2.4. Kultura, akulturace, asimilace	
2.5. Předsudky, stereotypy	
3. Etnické a kulturní hodnoty	10
3.1. Systém zdravotní péče jako subkultura, kulturní šok	
3.2. Lidové léčitelství a západní medicína	
3.3. Multikulturní společnost – důsledky pro zdravotnické/ošetrovatelské služby. Multikulturní společnost v ČR (Slováci, Poláci, Němci, Romové, Maďaři, Ukrajinci, Rusové, Bulhaři, Řekové, Rumuni, Vietnamci, Albánci, Chorvaté, Srbové, Číňané aj.)	
• Mužská a ženská role. Rodina	
• Jazyk a modely komunikace. Teritorialita a osobní prostor	
• Orientace v čase	
• Praktiky – stravování, aj.	
• Názory na zdraví, nemoc, smrt	
• Zdravotní problémy	
• Zdravotní praktiky. Ošetrovatelské aspekty	
3.4. Kulturní dimenze majetku. Subkultura chudoby	
3.5. Etnické, kulturní hodnoty a ošetrovatelský proces	
4. Spiritualita a religiozita	8
4.1. Duchovnost, víra, náboženství, sekty	
4.2. Duchovní vývoj	
4.3. Spirituální didaktika	
4.4. Věrovyznání a zdravotní péče (Křesťanství, Judaismus, Islám, Hinduismus, Buddhismus, Konfucianismus, Svědci Jehovovi aj.)	
• Názory na zdraví	
• Rituály spojené s narozením. Potraty	
• Názory na nemoc. Rituály prováděné během nemoci. Prodlužování života	
• Dárcovství krve. Dárcovství orgánů	
• Názory na smrt. Život po smrti. Pohřební rituály. Pitva. Kremace	
4.4. Duchovní zdraví a ošetrovatelský proces	
5. Komunikace v multikulturním ošetrovatelském přístupu	4
5.1. Etiké aspekty a komunikační etika v multikulturním ošetrovatelství	
5.2. Komunikativní a jazykové bariéry	
5.3. Transkulturní komunikace v ošetrovatelství	

6. Zdravotní péče o cizince v ČR	2
6.1. Cizinci v ČR a otázky integrace a zdravotní péče	
6.2. Charakteristika systému poskytování zdravotní péče v ČR, práva a povinnosti cizinců při čerpání zdravotní péče, platné právní předpisy a mezinárodní dohody	
5. Modelové situace k procvičování	2

Příloha č.2

Úvodní dotazník pro žáky 3. ročníků oboru všeobecná sestra

1. První část

Jste tolerantní nebo xenofobní (máte strach z cizinců)?

Na následující otázky se snažte odpovědět pravdivě tak, jak to cítíte.

1. Jaký je váš postoj k cizincům (občanům jiného etnika, rasy)? Pokud zaškrtnete více možností, uveďte národnost a důvody, které vás k tomuto postoji vedou.

a. Neutrální

b. Kladný

c. Záporný

2. Jsou dle vašeho názoru všechny rasy rovnocenné?

a. Ano

b. Ne

3. Je dle vašeho názoru rozložení kladných osobnostních rysů u všech ras zhruba stejné?

a. Ano

b. Ne

4. Podporovat přistěhovalce je dle vašeho názoru správné?

a. Ano

b. Ne

5. Práce s uprchlíky je potřebná a zajímavá.

a. Ano

b. Ne

6. Při tvorbě zákonů o možnosti azylu má mít přednost humanita před ekonomickým hlediskem.

a. Ano

b. Ne

7. Přistěhovalci a migranti přinášejí mnohé kladné podněty a nápady pro naši společnost.

a. Ano

b. Ne

2. Druhá část

1. Zajímáte se o jiné národnosti, etnika nebo kultury?

• Ano

• Ne

2. Pokud budete ošetřovat pacienta jiné národnosti (etnika nebo kultury), přistoupíte k němu: (Při zaškrtnutí více možností – uveďte národnost a své důvody, které vás k tomuto přístupu povedou.)

a. Stejně jako k pacientům majoritní skupiny

b. Nerada bych tyto pacienty ošetřovala

c. Ráda bych tyto pacienty ošetřovala

3. Pokud budete ošetřovat pacienta jiné národnosti (etnika, kultury) budete se informovat o jeho specifických potřebách?

a. Ano, budu se informovat o specifických potřebách

b. Ano, ale pouze někdy

c. Ne, nepokládám to za důležité

4. Pokud budete ošetřovat klienta jiné národnosti (etnika, kultury) uveďte - jaké si myslíte, že budou vaše hlavní problémy při zajišťování jeho specifických potřeb? Jestli uvedete více možností, čísla 1-4 odlište jednotlivé možnosti (např. a1, b3...).

a. Nedostatečná znalost specifických potřeb těchto pacientů

b. Jazyková bariéra

c. Nemožnost realizovat jejich specifické potřeby (např. realizace náboženských rituálů v nemocnici, speciálně upravená strava.....)

d. Jiné (uveďte jaké)

6. Co očekáváte od předmětu multikulturní ošetřovatelství?

a. Nevím

b. Myslím si, že tento předmět je zbytečný – uveďte důvod

c. Myslím si, že mi tento předmět pomůže:

1. Změnit můj postoj a pohled na cizince (jiné národnosti, kultury)
2. Zvýší mé odborné znalosti v této oblasti
3. Pomůžeme mi orientovat se v multikulturní problematice
4. Jiné (uved'te příklad)

SZŠ a VZŠ E.Pöttinga, Olomouc

Hodnocení výuky témat „Multikulturní, transkulturní ošetrovatelství“ v předmětu ošetrovatelství

Mgr. Zdena Mikšová

Výuka byl zařazena do předmětu ošetrovatelství ve III. ročníku oboru diplomovaná všeobecná sestra v hodinové dotaci 5 hod.

Byla zařazena tato témata:

1. Oboro multikulturní, transkulturní ošetrovatelství
2. Terminologie
3. Etnika na území ČR
4. Specifika kultury různých etnik (Rómové, Vietnamci, Ukrajinci, Židé)
5. Specifika duchovní kultury různých etnik (křesťanství, protestantské církve, islám)
6. Zdravotní pojištění a péče u cizích státních příslušníků
7. Model transkulturního ošetrovatelství M. Leiningerové

Didaktika výuky:

Výklad učitele (hlavně u témat 1,2,7)

Použití RWCT metod výuky:

- Ve fázi evokace: Metoda myšlenkové mapy (např. na téma: Co ovlivňuje péči o cizí státní příslušníky?)
- Ve fázi uvědomění: Metoda I.N.S.E.R.T. – čtení s porozuměním (např. u tématu: specifika kultury a duchovní kultury jednotlivých etnik)
Metoda „Diskusní pavučina“ (např. u tématu Rómové)
- Ve fázi reflexe: Metoda „Pětílístek“ (např. u tématu terminologie)

Literatura:

Použita především dodaná literatura – skriptum Multikulturní ošetrovatelství ve vzdělávání sester na SZŠ a VZŠ – výstup prvního roku práce na projektu – pracovní materiál

Celkové hodnocení

Studenti o téma multikulturního ošetrovatelství projevovali velký zájem což je patrné i z výsledků dotazníku. Především témata týkající se kultury jednotlivých etnik byla pro ně velmi přitažlivá a uvítali mnohem větší rozsah výuky tohoto obsahu.

Výuka byla hodnocena evaluačním dotazníkem – viz příloha.

Vyhodnocení dotazníku:

Otázka č. 1:

68,7 % dotazovaných hodnotí zařazení témat do výuky jako velmi přínosné, 25 % jako přínosné a 6,2 % jako zajímavé.

Nikdo nezvolil možnost d – zbytečné.

Otázky č.2 a 3 : viz příloha

Otázka č.4:

18,7 % dotázaných by zařadilo výuku tohoto tématu jako tématický celek v rámci předmětu ošetřovatelství, 50% by uvítalo samostatný předmět a 31,2 % by mělo představu o výuce tématu jako součást více předmětů (ošetřovatelství, filozofie, OSP,OKO,CIJ,KPL apod.)

Otázka č.5:

Autentické výpovědi:

„Více informací o zvycích etnik, vztazích v rodině,o významných svátcích a tradicích, vztahu k dětem, o historii jednotlivých etnik, „

„ Téma bylo pro mě nové, do nynějška neznámé, tudíž jsem o něm získala první informace a zdálo se mi to dostatečné. Samozřejmě pokud je možno získat ještě více zajímavých informací, potom by dotace hodin musela být větší“

„Bylo toho strašně málo a přitom to bylo zajímavé a přínosné téma pro práci sestry. Ráda bych se dozvěděla víc o muslimech a židech.“

Otázka č.6:

75 % dotázaných označilo způsob výuky jako vyhovující, 25 % jako částečně vyhovující. Žádný z respondentů nevolil možnost c – nevyhovující způsob výuky.

Otázka č.7:

Autentické odpovědi:

„Věnovat tomuto tématu více hodin“ (43%)

„Zařadit nějaké videozáznamy ze života etnik, diskuse“ (12,5 %)

„Beseda s příslušníky etnik „ (12,5%)

„Více literatury o tématu“ (6,2,)

Multikulturní ošetrovatelství u porodních asistentek

Mgr. Eva Pašková, Olomouc

II. ročník oboru Diplomovaná porodní asistentka

Bloková výuka 5 hodin

Předmět: Speciální ošetrovatelství

Přítomno: 21 studentek

Cíl: získat základní znalosti z přednesených témat

Témata:

- Základní pojmový aparát – etnikum
 - etnická skupina
 - etnicita
 - etnická příslušnost
 - etnické vědomí
 - národ
 - národnost
 - národnostní menšiny
- Základní teorie multikulturní/ transkulturní péče - **výklad**
- Aktuální přehled národností a kultur na území ČR
 - Rómové
 - Židé
 - Ukrajinci
 - Vietnamci
 - Bosňáci
 - Afgánci
 - Muslimové
 - Křesťanství
 - Pravoslavní
 - Protestanti
 - Judaismus
 - Islám

Výklad a zároveň úvod ke skládkovému učení – studentky pracovaly samostatně a ve dvojicích s textem, seznámily s poznatky ostatní .

Církev, které studentky znaly, doplnily ještě svými znalostmi.

- Model transkulturního ošetrovatelství M. Leiningerové
- Zdravotní pojištění cizinců

Výklad

- Radami, jak zvládnout péči o klienty z jiných etnických kultur byl blok ukončen.

Následovala **diskuse studentek** o vlastních zkušenostech z ošetřování nemocných jiných etnik – s těmito pacientkami se 7 studentek setkalo v praxi na gynekologickém oddělení / Vietnamka, Ukrajinka, Rómka/.

Na závěr bloku vyplnily studentky dotazník, odpověděly na 4 otázky.

Výběr témat považovaly studentky za zajímavé a přínosné v 98%

Probraná témata v této hodinové dotaci považovaly studentky za informativní v 95%
dostačující v 5%

Chtěly by více vědět o Rómech, Vietnamcích, Ukrajincích a Židech – vyplynulo to možná z vlastní praxe studentek.

Multikulturní / transkulturní ošetřovatelství by studentky zařadily:

jako samostatný předmět	28,6% studentek
do předmětu Ošetřovatelství	21,2% studentek
do předmětu Ošetřovatelství v klinických oborech	28,6% studentek
do předmětu Speciální ošetřovatelství	21,2% studentek

Hodnocení výuky:

Studentky o témata multikulturního ošetřovatelství projevily opravdový zájem, což vyplynulo z pozornosti a spolupráce během celého 5-ti hodinového bloku, nebyly striktně dodržovány přestávky po jednotlivých hodinách.

Ve výuce byla použita jen skripta Multikulturního ošetřovatelství ve vzdělávání sester na SZŠ a VZŠ. Dotaci 5-ti hodin, jakou jsem použila, považuji v tomto oboru pro studentky pouze za informativní. Pro VZŠ by bylo vhodné zařadit Multikulturní ošetřovatelství jako samostatný předmět alespoň na jedno období.

V Olomouci 8. 1. 2004

Transkulturní péče v praxi - předmět Ošetřovatelství

Mgr. Růžena Vitásková, Olomouc

Obor: *Diplomovaná sestra pro intenzivní péči*

Ročník: první

Realizace výuky: září 2003

Rozvržení výuky

1 hod - téma č. 1.1 Základní pojmový aparát

3 hod - téma č. 4 Aktuální přehled národností a kultur na území ČR

Výuka byla realizována v rámci předmětu Ošetřovatelství v intenzivní péči - Modul I teoretická východiska ošetřovatelské péče.

Metodika výuky

1 hodina **Základní pojmový aparát**

Cíl: znát, porozumět a volně interpretovat základní pojmy

Struktura hodiny:

- úvodní diskuse – zjištění úrovně poznatků z oblasti multikulturního ošetrovatelství
- vysvětlení základních pojmů – skupinová práce s textem
15 studentek – 5 - tříčlenných skupin
každá skupina dostala text se základními pojmy, úkolem bylo rozdělit pojmy do 3 kategorií
 - známé /vysvětlit pojem vlastními slovy/
 - nejasné /pokusit se o vysvětlení pojmu
 - zcela neznáméstudentky pracovaly asi 15 minut, poté následovala diskuse podle schématu
 - známé - každá skupina představila pojmy pro ni známé /vzájemné sdělení, doplnění informací, vysvětlení
 - nejasné – méně známé každá skupina se vyjádřila k pojmům ne zcela jasným vzájemné doplnění pojmů, porozumění, doplnění informací učitelem
 - neznámé
 - rozbor neznámých pojmů učitelem
- závěrečné shrnutí

2 – 3 hodina **Aktuální přehled národností a skupin na území ČR**

Cíl: získat základní znalosti o typických rysech jednotlivých etnických skupin
pochopit nutnost respektovat rozdílné společenské a kulturní znaky

Struktura výuky:

- studentky byly rozděleny do 3 skupin, každá skupina měla přidělené oblasti ke zpracování /1 – Romové, Ukrajinci, Bosňáci, 2- Vietnamci, Kubánci, Afgánistánci, 3 – Islám, Židé, Libijci/
- studentky měly za úkol
 - prostudovat text
 - pokusit se najít další studijní materiály
 - vytypovat možné problematické oblasti
- výuka všech tří hodin probíhala podle stejného schématu
 - seznámení skupiny s problematikou /interpretace vlastními slovy/
 - diskuse ve skupině - možnosti řešení vytypovaných problémů
 - upřesnění nejasností
 - vlastní názor studentů
- v poslední - 4 hodině bylo věnováno 10 min na závěrečné shrnutí látky učitelem – přínos, nedostatky v systému, možnosti praktické realizace některých požadavků

Transkulturní péče v praxi aneb jak překonávat komunikační a kulturní bariéry při péči o pacienty odlišných etnik a kultur

PhDr. Machálková Lenka, Olomouc

Obor: *Diplomovaná sestra pro intenzivní péči*

Ročník: první

Školní rok: 2003-2004

Předmět: Komunikace

Modul I. – Nonverbální komunikace

Použitá literatura:

Texty z projektu - Transkulturní péče v praxi

Lewis D.: Tajná řeč těla, VICTORIA PUBLISHING a.s., Praha, 1989, ISBN 80-85605-49-X

Thiel E.: Řeč lidského těla prozradí víc než tisíc slov, PLASMA SERVICE, Bratislava, 1993, ISBN 80-901412-1-8

Témata:

1. Základní pojmový aparát

Etnocentrismus

2. Neverbální komunikace

3. Komunikace s cizinci ve zdravotnickém zařízení – možnosti náhradní neverbální komunikace

V profesi diplomované sestry pro intenzivní péči je kladen velký význam na neverbální složku komunikace – důležitý komunikační prostředek, mnohdy jediná cesta dorozumění mezi sestrou a nemocným, klientem.

Problematika neverbální komunikace s pacienty, klienty odlišných etnik a kultur je zařazena a probírána zcela přirozeně v jednotlivých formách neverbální komunikace. Studenty je přijímána velmi pozitivně a mnohdy i studenti vnášejí nové poznatky do procesu výuky.

Formy neverbální komunikace- proxemika, popsturologie, haptika, mimika, kinezika, gestika, řeč očí a pohledů, komplexní pojetí neverbální komunikace, možnosti náhradní neverbální komunikace

Každé formě byla věnována časová jednotka dvou vyučovacími hodinami.

Ad1.

Studenti mají informace ze základního pojmového aparátu – etnikum, etnicita,..

- národ,..
- kultura
- rasy

- doplnění o pojem etnocentrismus – použita tabulka z pracovní verze – uživatelského manuálu pro lůžk. a zdravotnická zařízení v ČR, str. 54 – metoda diskuse

Ad2.

Haptika

Metody, techniky: brainstorming, skupinová práce, diskuse, individuální výstup ve cvičení, cvičení ve dvojicích

Záměr: Význam a možnosti komunikace dotykem, dotýkáním se, taktilní sdělení v sociální interakci

Čas: 90 minut

Materiál: folie – klíčové pojmy

- dotyky a kulturní odlišnosti
- stisky rukou
- bezpečná místa dotyku dle pohlaví a vztahů k jedinci

meotar

flip + fixy

kartičky se zadáním úkolu

pro jedince 1 předmět na výběr ze sáčku – různorodost materiálu

1. *Proč lidé v Evropě, Americe a mnoha dalších částech světa používají vzájemného podání ruky?*

- brainstorming individuální
- skupinový výčet důvodů a zápis na flip chart

2. *Sdělení informací s aktivním zapojením studentů*

- folie – klíčové pojmy- seznámení s haptikou
 - dotykové a kulturní odlišnosti – využití poznatků studentů
 - styly stisku ruky – studenti aktivně reagují na styly a uvádí příklady ze života i klinické praxe
 - bezpečná místa dotyku dle pohlaví a vztahů k jedinci – seznámení s vhodnými a nevhodnými místy dotyku jedince

cvičení:

1. *Kterých věcí se rádi dotýkáte?*

- student si vytahuje ze sáčku 1 předmět z určitého materiálu a hodnotí pocity při dotyku a uchopení předmětu

2. *Vyjádřování emocionálního stavu podáním ruky*

- vytvořit 2 skupiny – „hodnotitelé“, přiměřenosti haptických projevů všech členů druhé skupiny
 - „poskytovatelé“, každému podají ruku a snaží se vyjádřit emocionální stavy dle zadání na kartičce, kterou si vybrali z obálky – např. spěchám, nemám zájem o setkání s tebou, nechod' ještě pryč,...

3. *Poznávání lidí podle podání ruky*

- dvě skupiny – 1. skupina – studenti stojí v řadě a mají zavřené oči

- 2.skupina – vybrat 3 členy, kteří projdou kolem 1. skupiny a každému podají ruku / zvolí svůj styl podání ruky/
úkol: poznat, kdo ruku podával

4. *Kde a jak se dotýkat* - zjistit poznatky studentů z klinické praxe
- vyjádření postavení člověka vůči člověku – podřízený-nadřízený, sestra-pacient,..
 - správné vymezení – vyvolání pozitivních pocitů
 - situace uklidnění, vyjádření sympatií
 - dotyk zvyšuje vliv na druhé – ochota lidí vyhovět požadavkům, splnit přání
 - důraz na kontaktní a nekontaktní kultury

úkol: vlastní prožitek ve cvičení

Reflexe: volné psaní na téma: Dotek v práci sestry

Ad3.

Možnosti náhradní neverbální komunikace

Metody, techniky: brainstorming, individuální práce, diskuse, grafické znázornění, myšlenková mapa

Záměr: Způsoby náhradní či doplňkové komunikace

Čas: 45 minut

Materiál: komunikační karty, nákresy piktografů, fotografie, videofilmy,obrázky, slovníky, psané cizojazyčné texty, mezinárodní symboly pro dopravní značení a označení veřejných míst,tvrdé papíry + pastelky, fixy, flip chart

1. Způsoby náhradní neverbální komunikace

- skupinový brainstorming + doplnění učitelem – soupis na flip

2. Možnosti a využití náhradní neverbální komunikace

- vyjádření pomocí myšlenkové mapy- záznam na flip
- využití vlastních zkušeností studentů ze života, klinické praxe

diskuse nad myšlenkovou mapou a doplnění o možnost použití pomůcek pro komunikaci
+ doplnění o komunikaci pomocí komunikačních karet – ukázky,piktografů – ukázky, mezinárodních symbolů – ukázky

Reflexe: Grafické znázornění – individuální výroba piktografů na téma: Základní potřeby pacientů

Evaluace

- 3 měsíce /prosinec/ po výuce studentky vyplnily test, jehož cílem bylo zjistit a/ zda výuka přinesla nové informace a možnosti jejich využití v praxi

- b/ význam výuky multikulturního ošetrovatelství v systému vzdělávání sester
- dotazník vyplňovaly studentky, které před vstupem na VZŠ Olomouc studovaly na různých SZŠ /

Místo SZŠ	Počet studentů
SZŠ a VZŠ Olomouc	3
SZŠ Hranice	3
SZŠ Prostějov	2
SZŠ a VZŠ Vsetín	1
SZŠ Šumperk	1
SZŠ Kyjov	1
SZŠ Ústí nad Orlicí	1
SZŠ Kroměříž	1
SZŠ Chrudim	1
SZŠ Uherské Hradiště	1

Ad a/

- s termínem multikulturní ošetrovatelství /traskulturní ošetrovatelství .../ se před realizovanou výukou na VZŠ setkaly 4 studentky, zbývajících 11 studentů získalo prvotní informace až při výuce na VZŠ
- Všech 15 studentek udává, že jim výuka přinesla nové poznatky / 9 studentů – nové vše 6 studentů – nové jen část
- přínos pro praxi udává všech 15 studentek
- v praxi se setkala s příslušníkem výše studovaných etnik 9 studentů /Romové 9x, Vietnamci 1x, Ukrajinci 1x/
- studentky udávají, že - je třeba respektovat specifické požadavky jednotlivých etnických skupin /15/
 - použijí získané informace při péči o spec. skupiny /14/, jedna studentka se domnívá, že rozsah informací nestačí pro poskytnutí adekvátní péče

Ad b/

- výuka multikulturního ošetrovatelství by měla být součástí výuky /15/ z toho 3 studentky – samostatný předmět
 - 12 studentek - součást jiného předmětu - ZVZ 2x
 - OSE 9x
 - PSP 4x
 - KOM 3x

Pozn. 4 studentky - rozsah informací byl dostačující, ale pokud je nepoužívám, tak je zapomenou

8 studentek – bylo by vhodné vypracovat ošetrovatelské standardy, které by byly k dispozici na ošetrovací jednotce

Další požadavky na informace v oblasti ošetrovatelství

- odlišnosti v oblasti vyšetřovacích metod
- zvláštnosti při poskytování základní ošetrovatelské péče /vyprazdňování, HP, stravování, denní režim/spánek, odpočinek
- dostupnost ošetrovatelské péče, vyšetřovacích a léčebných metod v jejich zemi

- zásady „slušného chování“ – co je odlišné ve společenském styku
- jsou-li zvláštní požadavky na ošetrovatelský personál
- jak je realizovaná transkulturní péče v jiných zemích

Další požadavky na informace v oblasti komunikace

- rozšířit informace z neverbální komunikace
- chyby v neverbální komunikaci
- chyby v neverbální komunikaci - gestika
- komunikační bariery
- jak vycházet s Rómy, aby se nerozčilovali
- oslovování cizinců, tykání, vykání